

11.5.2022

Click or tap here
to enter text.
**IHMISKAUPAN UHRIEN AUTTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISTA VALMISTELEVA
TYÖRYHMÄ**

Aika Keskiviikko 11.5.2022 klo 13.00–15.30

Paikka Teams

Läsnä:

Jari Keinänen (pj.)/ STM
Minna Viuhko (siht.)/ STM
Laura Terho (siht.)/ STM
Julia Piipponen (pöytäkirjasiht.)/ STM

Anna Bruun/ TEM (klo 13.45-)
Måns Enqvist/ POHA
Kimmo Halme/ SM
Roope Jokinen/ SM
Sari Karisto/ Helsingin kaupunki
Berit Kiuru/SM
Annika Korpela/ Kuntaliitto
Sari Lampela/ THL
Pia Marttila/ Rikosuhripäivystys
Suvi Okkonen/Migri
Miila Pöntinen/UM
Terhi Tafari/ AJ
Jaana Vuorio/ Migri

Pysyvät asiantuntijat:
Anniina Jokinen
Henna Leppämäki (klo 14.43 saakka)
Venla Roth (klo 14.00-)
Anni Valovirta

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 13.02.

2 Asialistan hyväksyminen

Asialista oli lähetetty työryhmälle 5.5.2022. Asialista hyväksyttiin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja oli lähetetty etukäteen (6.5.2022) työryhmälle. Pöytäkirja hyväksyttiin muilta osin, mutta Sari Lampela nosti esiin pöytäkirjassa olleen viittausvirheen. Lampela lähettää korjausehdotuksen Minna Viuhkolle ja pj totesi, että virhe korjataan sen mukaisesti.

4 SM:n lainsäädäntöhankkeen tilanne

Roope Jokinen alusti sisäministeriön lainsäädäntöhankkeen tilanteesta. Jokinen esitteli erityisesti tunnistamista koskevan muutosehdotuksen sekä muita keskeisimpiä pienempiä muutosehdotuksia, jotta kokonaiskuva hahmottuisi paremmin. Jokinen kiitti lähetetyistä kommentteista liittyen edelliseen versioon. Niiden pohjalta on yritetty tehdä pieniä tarkennuksia. Lopullista luonnosta tullaan muokkaamaan vielä erityisesti poistamisperusteluiden osalta, joita ei ole muokattu edellisestä versiosta. Tarkoituksena uhrilähtöisyyden vahvistaminen. Tähän liittyvää tasapainoilua tulee tehdä erityisesti ottaen huomioon, että mahdollisuus järjestelmästä poistamiseen pitää kuitenkin säilyttää.

Vastaanottolain mukainen tunnistaminen

Tunnistamista koskeva kohta on muutettu verrattuna edelliseen versioon. Tähän liittyen on järjestetty työpaja, jonka pohjalta on päädytty kyseiseen muutosehdotukseen. Tarkoituksena ollut kokonaisvaltaisemmin kehittää koko tunnistamiseen liittyvää kokonaisuutta, jotta siitä saataisiin selkeämpi ja jotta tunnistamisen vaikutukset ja merkitys vastaisivat vastaanottolain tarkoitusta ja sen nojalla uhrille kuuluvia oikeuksia. Lähestyttiin nykyistä kaksiportaista tunnistamismenettelyä siitä näkökulmasta, mitä vastaanottolain tunnistaminen tarkoittaa uhrin kannalta ja miten se suhteutuu laajemmin uhrille kuuluviiin kv-velvoitteissa taattuihin oikeuksiin. Lisäksi kysymys on siitä, mitkä viranomaiset ovat keskiössä ja mikä niiden toimivalta on. Tältä pohjalta lähdettiin rakentamaan nimenomaan vastaanottolakiin sopivaa sääntelyehdotusta.

Nykyisessä sääntelyssä uhrin kannalta keskiössä on 35 §:n mukainen auttamisjärjestelmään ottaminen. Pykälän kautta uhrin erityisasema palvelujen saajana tulee huomioiduksi ja hänet tunnistetaan ihmiskaupan uhrina. Sen sijaan vastaanottolain 38 §:n mukainen varsinainen tunnistaminen ei uhrin näkökulmasta auttamistoimien osalta tuo muutosta. Varsinaisen tunnistamisen oikeusvaikutukset voidaan nähdä epäselvänä ja vähäisinä, koska pykälä ei tuo auttamistoimien osalta muutosta uhrin tilanteeseen. Tämä voi johtaa uhrin kanssa toimivien tahojen vaikeuteen neuvoa uhria siitä, mitä auttamisjärjestelmän tunnistaminen tarkoittaa. Nykysääntely voi näin aiheuttaa turhaa kuormitusta uhrille. Lisäksi huomioitu maasta poistamisuhkan osalta Euroopan neuvoston yleissopimuksen 10 artiklan tunnistamisvelvoitteen merkitys. Pyritään toteuttamaan sääntely niin, että se olisi selkeä uhrin kanssa työskentelevien kannalta sekä tarkoituksenmukaisempi. Ehdotetaan varsinaista tunnistamista koskevaa 38 § kumottavaksi. Vastaanottolain mukaisella tunnistamisella tarkoitettaisiin jatkossa nimenomaan tätä auttamisjärjestelmään ottamista 35 §:n nojalla. Näin tunnistaminen olisi jatkossa selkeämpää ja oikeusvaikutukset ennakoitavimpia sekä uhrin että viranomaisten näkökulmasta. Ottamisen edellytyksiä ei ehdoteta muutettavaksi. Auttamisjärjestelmään ottaminen samalla matalalla kynnyksellä kuin nykyään. Esityksessä tuotaisiin tämä vahvasti esiin. Antaisi vahvan viitteen myös muille toimivaltaisille viranomaisille, että tulee huomioida ihmiskaupan uhrin erityisasema. Vastaanottolain mukaisen tunnistamisen oikeusvaikutuksia vahvistettaisiin niin, että kirjattaisiin lakiin uhrin oikeus saada palveluita niin kauan, kunnes päätös poistamisesta on tehty. Jatkossa korostuisi uhrin avuntarpeen arviointi.

Muut SM:n muutosehdotukset

Jokinen alusti muista sääntelyn muutosehdotuksista. Ensimmäiseksi hän esitteli muutosta vastaanottolain suhteesta muihin lakeihin. Tarkoitus selkeyttää vastaanottolain suhdetta sote-lainsäädäntöön, josta on ollut epäselvyyttä. Tarkoitus selkeyttää suhdetta kotikunnan omaavien uhrien osalta niin, että vastaanottolain tarkoitus suhteessa yleislainsäädäntöön säilyy täydentävänä ja turvaavana. Keskustelua käyty STM:n kanssa tästä aiheesta ja tätä työstetään parhaillaan. Auttamisjärjestelmän tehtävien osalta pykälän 3 kohtaan lisäys siitä, että auttamisjärjestelmä vastaisi kaikkien uhrien osalta ihmiskauppa-erityisyyteen liittyvästä neuvonnasta ja ohjeistuksesta. Auttamisjärjestelmällä on sellaista osaamista tähän liittyen, jota uhrien tulee voida hyödyntää tasapuolisesti. Tämä on nykytilassa ainakin ajoittain tosiasiallinen tilanne ja osa auttamisjärjestelmän lisäarvoa. Tarkoitetaan nimenomaan ihmiskauppa-asioihin liittyvää neuvontaa. Ei tarkoituksena tehdä tyhjäksi sosiaalihuoltolain mukaista neuvontaa. Lisäksi selkeytetään vastaanottokeskusten kanssa tehtävää yhteistyötä turvapaikanhakijoiden kohdalla. Ei muuta nykytilaa. Tarkoituksena selkeyttää vastaanottokeskusten välistä vastuunjakoa. Muutos perustuu osittain saatuun palautteeseen. Kohtaan 7 lisättäisiin tehtävä toimia kansallisena asiantuntijaviranomaisena ihmiskauppailmiöön ja sen vastaiseen työhön liittyvissä asioissa. Tarkoituksena on vahvistaa auttamisjärjestelmän ihmiskauppa-asioihin erikoistunutta asemaa nostamalla asiantuntijarooli lakiin. Vastaanottolain 38 C § ehdotetaan kumottavaksi. Tästä keskusteltu jo aiemmin. Mahti-lakiin liittyvä tiedonsaantiasia on noussut työryhmässä vahvasti esiin. Keskustelua käyty pykälän muutostarpeista STM:n ja

muiden asiaan erikoistuneiden kanssa. Tarkoituksena tarkentaa sääntelyä ja kavennetaan tiedonsaantioikeuksia arvioimalla, onko tiedonsaantioikeuksissa jotain tarpeetonta kuitenkin rajoittamatta auttamisjärjestelmän oikeutta saada riittävästi tarpeellisia tietoja tehtävien hoitamiseen.

Puheenjohtaja kiitti alustuksesta ja avasi keskustelun.

Måns Enqvist kiitti hyvästä esityksestä ja nosti esiin, että poliisin velvollisuus on varmistaa ihmiskaupan uhrin osalta, joka poistetaan maasta, että hän saa apua kohdemaassa. Aiemmin toimittu niin, että sovittu auttamisjärjestelmän kanssa tämän menettelyn toimintatavoista, koska heillä on osaamista erityisesti kv-tasolla ja kontakteja. Enqvist toivoi tästä yhteistyöstä kirjausta laintasolle auttamisjärjestelmän kv-velvoitteiden yhteyteen.

Roope Jokinen kiitti huomiosta. Keskustelua tästä voidaan jatkaa. Tärkeä huomioida, miten auttamisjärjestelmä näkee tämän. Jokinen ehdotti, että asiasta voidaan keskustella niiden kanssa, jota se koskettaa, jotta tähän saataisiin ratkaisuja. Enqvist ehdottaa kokousta SM:n, auttamisjärjestelmän ja poliisin kesken.

Pia Marttila huomautti virheellisestä viittauksesta kotikuntaan, joka tulisi korjata viittaukseksi oleskeluoikeuteen. Nosti esiin huolen sanamuodon muutoksen johtamisesta siihen, ettei auttamisjärjestelmään otettaisi ihmiskauppaviitteiden perusteella. Kertoi auttamisjärjestelmään pääsemisen hyödyistä myös pelkkien ihmiskauppaviitteiden perusteella. Lakiin tulisi selkeyttää auttamistoimien tarvetta erityisesti sen osalta, onko kyse vain tarpeesta sote-palveluihin. Huomautti, että on asiakkaita, joiden avun tarve liittyy nimenomaan rikosprosessia koskevaan neuvontaan. Marttila nosti esiin myös auttamisjärjestelmän roolin liittyen neuvontaan myös muille viranomaisille ja toimijoille.

Sari Lampela nosti esiin auttamisjärjestelmän roolin neuvonantajana niin rikosprosessissa kuin oleskelulupa-asioissa. SM:n paperissa ei kuitenkaan käy ilmi tämä rooli, vaan siinä painotetaan sote-kenttään liittyviä asioita. THL:n ymmärrys ja aineisto tästä kokonaisuudesta ei tue moniakaan esitykseen kirjattuja näkemyksiä. Tarjosi yhteistyön mahdollisuutta valmistelutyön tueksi. Lampela on myös lähettänyt kirjallisesti huomioita ehdotukseen. Nosti esiin sote-henkilöstölle suunnitellun koulutuksen ja siinä selvitettyjen asioiden merkityksen ehdotuksenkin kannalta. Muistutti, että vaikka AJ:lla on valtakunnallisesti poikkeuksellista osaamisesta ihmiskauppaan liittyvissä asioissa, niin sosiaali- ja terveystieteiden osalta on omat järjestelmät ja asiantuntijat, jotka tekevät yksilöllistä palveluntarpeen arviointia. Niputtaminen tuottaa ongelmia. Miten saadaan tämä kokonaisuus toimimaan?

Anni Valovirta vastasi Enqvistille, että on suunnitellussa keskustelussa mielellään mukana. Auttamisjärjestelmän kytkemistä maasta poistamisen mahdollistajaksi tulisi välttää. On huolissaan kynnyksen nousemisesta epäsuorasti. Ehdotti auttamisjärjestelmään ottamisen ja tunnistamisen eriyttämistä erillisiksi virkkeiksi, jotta tunnistaminen näkyisi lakitekstissä. AJ:stä poistamisen osalta kuulisi mieluusti 1 kohtaan tehdyn lisäyksen tarpeellisuudesta. Voiko johtaa siihen, että pitää aiempaa enemmän pohtia, johtuuko avuntarve nimenomaan ihmiskaupan uhriksi joutumisesta? Lisäksi 8 kohdan taustaa voisi avata. On hyvä, että auttamisjärjestelmän tehtäviä ja tarkoitusta tarkennetaan.

Sari Karisto kysyi, missä yhteydessä/ esityksessä tulee muutettavaksi 38 b §:n liittyvät muutokset vähintään kotikunta-sanana muuttamisen osalta. Viittasi tähän liittyen myös Marttilan kommenttiin siitä, mistä palveluista milloinkin puhutaan ja kuka on silloin järjestämisvelvollinen. Olisi toivonut, että vastaanottolain sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat pykälät nimenomaan ihmiskaupan uhrien kokonaisuuden osalta olisi avattu tarkemmin. Nosti esiin erityisesti kotikunnattomien tilanteen, jossa ei vakiintunutta käytäntöä.

Pj nosti esiin sote-uudistuksen tuomat haasteet ja muistutti, että tätäkin lakia ja siihen tehtäviä muutoksia on peilattava myös sote-uudistukseen.

Pia Marttila huomautti, että hänen aiempi huomionsa liittyi poistamisen lisäksi myös siihen, että kun on tarkoitus eriyttää rikosprosessista, niin miten auttamisjärjestelmään ottaminen suhteutuu tulevaisuudessa tutkintanimikkeeseen. Miten esim. toimitaan silloin, jos rikosprosessissa vaihdetaan rikosnimike kiskonnantapaiseksi työsyrynnäksi?

Minna Viuhko nosti esiin yleisen haasteen kommentoida STM:n ja soten näkökulmasta muutosehdotuksia, joita ei ole nähty aiemmin. Aikataulu tuntuu tiukalta, varsinkin ottaen huomioon keskustelussa esiin tulleet huomiot. Erityisaseman osalta Viuhko nosti esiin, että se tulisi määritellä, mikäli siihen hallituksen esityksessä viitataan. Sen määrittäminen oikeudellisesti relevantissa asiakirjassa olisi tarpeen. Vastasi Karistolle, että tekniset muutokset tulossa 38 b §:ään liittyen kunta-sanana muuttamiseen. Viuhko on tuonut 38 a §:n muutostarpeen esiin aikaisemmin. Sote-puolen jättäminen pois tunnistamista koskevasta keskustelusta ja valmistelusta on ollut harmillista, varsinkin kuin tunnistaminen on ollut aikaisempien keskustelujen perusteella kynnyskysymys.

Anna Bruun kommentoi, että sosiaalihuoltolain muutoksen yksityiskohtaisten perustelujen laajennus olisi tarpeen. Perusteluissa olisi hyvä näkyä kustannusten korvaaminen. Todettiin, ettei shl-muutosta ole vielä tässä kokouksessa käsitelty ja siihen palataan kokouksessa myöhemmin.

Anniina Jokinen huomautti auttamisjärjestelmästä poistamiseen liittyen, että kohta 8 ”muu perusteltu syy” sekä määritelmä ”ei ole auttamistoimien tarpeessa” jää liian yleiseksi. Soveltaminen ei tällä muotoilulla helpotu.

Roope Jokinen kiitti kommentteista ja ottaa niitä kirjallisena mielellään vastaan ensi viikon ajan. Pohti neuvonnan rooliin määrittelemistä erikseen. Ei ole tarkoituksena nostaa auttamisjärjestelmään ottamisen kynnyksen. Se tulee myös perusteluissa esiin. Asia on kuitenkin kaksipiippuinen niin kuin Marttila toi esiin. Auttamisjärjestelmän tunnistamisen merkitys otettava tässä huomioon. On toivottu, että tunnistaminen takaisi vahvemman signaalin myös muita viranomaistahoja kohtaan. Poistamisen osalta Jokinen muistutti, että ehdotuksen muotoilu on vielä kesken. Tavoitteena selkeät perusteet, jotta lain soveltaminen helpottuisi. Nosti esiin palvelujärjestelmien loogisuuden ja päällekkäisyyden osalta, että näistä asioista on keskusteltu jo työryhmässä. Muistutti kompromissiratkaisusta. Nykyinen järjestelmä säilyy ja muutokset tehdään sen puitteissa. Jokinen kertoi, että kunta tullaan järjestysvastuun osalta muuttamaan hyvinvointialueeksi.

Minna Viuhko kommentoi, että on tärkeää käydä keskustelua varsinkin, kun työryhmä ei kokousta enää ennen lausuntokierrosta. Kysyi, saako HE-luonnosta kommentoida vielä kirjallisesti ennen kuin se lähtee lausunnoille.

Roope Jokinen sanoi, että tätä versiota saa kommentoida Jokiselle kirjallisesti ja sitten lausuntokierroksella saa täysmittaisesti kommentoida myöhempää versiota HE:stä. Käydään myös keskustelua niiden muutosten osalta, jotka esim. vaikuttavat muihin hallinnonaloihin.

Venla Roth nosti esiin, että SM:n esitys on kompromissiratkaisun mukainen. Muokattiin juuri niitä kohtia, jotka ovat käytännössä muodostuneet haastaviksi. Tuki sitä, että auttamisjärjestelmään ottaminen olisi varsinainen tunnistamispäätös kuitenkin huolehtien, ettei kynnys saa nousta. Korosti matalan kynnyksen etuja. Kyseenalaisti poistamisperusteiden osalta lisäysten tarpeellisuuden. Ei haluta lisähankaluuksia soveltaa lainsäädäntöä. Toivoi lisäpohdintaa auttamisjärjestelmän tehtäviin. Tulisi hyödyntää auttamisjärjestelmän selkeää nykyistä lisäarvoa. Sen lakiin kirjaamista tulisi harkita. Osaamiskeskustehtävää oltaisiin haluttu myös sote-puolelle. Siinä ei onnistuttu, siksi AJ:n rooli jäi niin merkittäväksi. Nosti esiin AJ:n merkityksen kansainvälissä yhteistyössä.

Sari Lampelan mukaan kompromissiratkaisun lisäarvo oli, että sote-palvelut tuotetaan ja turvataan sotessa. Oikeus sote-palveluihin ei ole alisteinen millekään muulle asialle. Nosti esiin kotikuntalaisen auttamistoimiin liittyvät epäselvyydet, koska palvelujen järjestämisvastuu on kuitenkin aina kunnassa. Lampela halusi varmistaa, ettei tämän lakimuutoksen myötä asia mene vielä nykyistä enemmän solmuun. Se ei palvele ketään.

Puheenjohtaja kiitti kommentteista ja hyvistä huomioista. Tämä HE menee eteenpäin ja silloin päästään kokonaisuuttakin katsomaan ja kommentoimaan.

5 STM:n vastuulla olevien toimien eteneminen

Pj totesi, että sosiaalihuoltolain osalta on sovittu, että hieman tarkennetaan sitä pykälää, jotta se paremmin kuvaisi myös ihmiskaupan uhreja ja heidän auttamistaan. Palautetta yksityiskohtaisten perustelujen vähyydestä on saatu. Pj katsoi, että nämä perustelut olisi tärkeä saada nimenomaan koko HE:n perusteluihin ja nykytilan kuvaukseen, eikä niinkään yhden pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin. Korosti HE:n kokonaisuuden tärkeyttä.

Sosiaalihuoltolain muutos

Laura Teho esitteli sosiaalihuoltolain muutosedotuksen. Liittyy kompromissiratkaisuun ja siihen, että kuntia on kritisoitu siitä, että ihmiskaupan uhrit eivät saa riittävän hyvin palveluita kunnissa. Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti halutaan parantaa uhrien auttamista hyvinvointialueilla. Ensisijaisesti niissä tilanteissa, joissa uhri ei ole auttamisjärjestelmässä, vaan uhri kohdataan hyvinvointialueella. Ehdotetaan lisättävän sosiaalihuoltolain 11 §:ään ”muusta hyväksikäytöstä aiheutuva tuen tarve”. Perusteluissa avataan, että muu hyväksikäyttö voisi olla esimerkiksi ihmiskauppaa. Tarkoitus ei ole varsinaisesti muuttaa nykytilaa, koska nykyinen sanamuotokin kattaa ihmiskaupan uhrit. Mutta joissakin kunnissa on ajateltu, että koska kyseessä on ihmiskaupan uhri, ei tätä voida kunnassa auttaa ja asia kuuluu automaattisesti auttamisjärjestelmälle. Tätä ongelmaa halutaan korjata selkeyttämällä sosiaalihuoltolakia tämän pykälän osalta. Todellisuudessa vastuu järjestää palveluja ei siis kasvaisi. Tavoitteena on, että uhri voisi saada tarvitsemansa sote-palvelut hyvinvointialueella, mutta ehdotuksella ei olla estämässä auttamisjärjestelmään esittämistä. Muutosehdotuksen perustelut ovat suppeat, koska kysymys on sosiaalihuoltolain muutoksesta, joten perustelut on kirjoitettu sosiaalihuoltolain logiikan näkökulmasta. On haluttu pitää kiinni lain sisäisestä johdonmukaisuudesta, joten ei olla nostettu auttamisjärjestelmää tai kuntakorvauksia esille.

Keskustelussa Annika Korpela pohti, että nykyisen sanamuodon kattaessa ihmiskaupan, onko tarkoituksenmukaista korjata kentän osaamattomuutta soveltaa näitä olemassa olevia säännöksiä lainsäädännön muutoksella. Ei kuitenkaan suoranaisesti vastusta tätä muutosta ja ymmärtää sen taustat esimerkiksi huomioiden hallitusohjelman tavoitteet.

Pj kommentoi Korpelan kommentin olevan oleellinen ja yleensä näissä tapauksissa ensisijainen keino on ohjeistus, eikä lainsäädännön muutos. Tässä joudutaan kuitenkin tarkentamaan lainsäädäntöä, jotta varmistetaan kokonaisuuden toimivuus. Muutoksen yhteydessä on tarkoitus tarjota kentälle myös ohjeistusta. Laura Terho lisäsi, että ohjauksen tarve on lisätty HE-luonnokseen kohtaan ”vaikutukset viranomaisissa”. Korpela kertoi kannattavansa sitä, ettei yksityiskohtaisiin perusteluihin lisätä korvausjärjestelmään ja auttamisjärjestelmään liittyvää asiaa. Muutos kuuluu tehdä linjassa sosiaalihuoltolain muiden muutosten kanssa.

Anni Valovirta muistutti, että hyväksikäyttö ei ole synonyymi ihmiskaupalle suoraan, joten auttaako muutos käytännössä mitään. Pitäisi keskittyä nimenomaan ohjaukseen, neuvontaan ja muihin rakenteisiin. Perusteluja tulisi tarkentaa aika paljon, jos tällä aiotaan edetä. Perusteluihin tulisi lisätä, mitä ihmiskauppa ilmiönä voi olla. Onko tämä riittävä vastaus siihen, että ihmiskauppa tulee sote-sektorille näkyväksi? Pj kommentoi, että on samaa mieltä, mutta täydennys tulee näkyä kokonaisuudessa, joissa kuvataan tätä tilannetta ja ihmiskauppaa ilmiönä, eikä kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa. Odottaa SM:n kokonaisuutta, jossa toivottavasti nämä asiat näkyvät.

Venla Rothin mielestä pykälän muutoksessa vastattaisiin toiveisiin, mutta jossakin kohtaa siinä voisi nostaa esille korvausmahdollisuudet ja vastaanottolain. Ihmiskaupan uhrin näkökulmasta tämän tulisi olla toimiva kokonaisuus. Rothia huoletti, ettei se, mistä uhri voi saada palveluja, tule koordinoitusti huomioon otetuksi. Toivoi STM:n ja SM:n pystyvän ottamaan toisensa huomioon valmistelussa, vaikkakin on omat hallinnonalat ja vastuu.

Miila Pöntinen nosti esiin, että koko HE nykytilakuvaukseen tulisi lisätä kv-velvoitteet ja ihmisoikeusliittännäiset kytkennät. Pj kannatti, että kv-velvoitteet kirjoitetaan HE:een.

Sari Karisto nosti esiin kotolain korvauspykälään liittyvät ongelmat ja korvausjärjestelmän aiheuttaman sekavuuden. Lisäksi nosti esiin, että keskitytään vain sosiaalihuoltoon, eikä puhuta terveydenhuollosta ja kysyi, tulisiko muutoksia tehdä myös terveydenhuoltolainsäädäntöön.

Pia Marttila kommentoi, että käytännön esimerkin kautta palvelutarpeen arviointia voisi selkeyttää. Totesi, että käynnissä oleva rikosprosessi voi vaikuttaa uhrin avuntarpeeseen. Nosti esiin myös asiantuntijalausuntojen merkityksen rikosprosessissa ja sen, että lausunnon saa vain jos hlö on tavannut jotakin asiantuntijaa (esim. psyk.palvelut). Lausunnot on yleensä käyttökelpoisempia, jos ne on tehty mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Toivoi, että tätä kokonaisuutta tuotaisiin esille myös HE:ssä.

Sari Lampela yhtyi Kariston huomioihin. Erityisaseman yhdistäminen soteen on vaikeaa. Nosti esiin sosiaalihuoltolain osalta, että ihmiskaupan uhrin asema ei kuvaa henkilön avun tarvetta. Keskiössä palvelun yksilöllinen arviointi ja asiakkaan kohtaaminen sote-palveluissa. Kouluttaminen tähän avainasemassa, jotta sotessa on riittävä ymmärrys siitä, mitä näissä tilanteissa tulee huomioida. Sosiaalihuoltolain muutos tässä pienemmässä roolissa.

Minna Viuhko muistutti korvausasiaan, että kotolain ollessa nyt lausunnoilla, kannattaa käydä lausumassa. Aikatauluista: nykytilan kuvauksen osalta teksti toivotaan kommentoitavaksi ennen lausuntokierrokselle menoa, varsinkin ottaen huomioon tämänpäiväisen työryhmän keskustelun.

Roope Jokinen muistutti, että STM ja SM tekevät molemmat omat erilliset lainsäädäntömuutokset, vaikka ne menevät samassa paketissa eteenpäin. Painotti, ettei olla tekemässä vastaanottolain kokonaisuudistusta, eikä olla tekemässä ihmiskaupan uhrien auttamista koskevaa kokonaisuuden uudistusta. HE:ssä ei siis ole tarkoitus arvioida koko ilmiötä. Pj totesi, että ministeriöt voivat olla keskenään yhteydessä. HE:ssä tulee kuvata yleisellä tasolla tiettyjä asioita nykytilan kuvauksessa. Rajanveto voi olla vaikeaa, mutta siitä keskustellaan ministeriöiden välillä. STM tukee mielellään SM:n perustelujen kirjoitusta ja muuta valmistelua.

Anni Valovirta nosti esiin huolen siitä, tunnistetaanko uhreja kunnassa todellisuudessa. Pienempi paha on, jos tunnistetaan ja ohjataan auttamisjärjestelmään kuin se, ettei uhreja tunnisteta ollenkaan. Korosti ihmiskauppailmiöstä puhumisen tärkeyttä, yhteistyön merkitystä uhrin perus- ja ihmisoikeudet turvaten.

Berit Kiuru oli samaa mieltä Roope Jokisen kanssa. Tehdään sitä, mitä hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti on luvattu. Koko HE-teksti tulee peilaamaan tätä luvattua, eikä siellä esimerkiksi arvioida koko järjestelmää. Oma kokonaisuutensa on se, mitä STM:n puolella tehdään, jos se tulee tämän ehdotetun HE:n yhteyteen, niin kaikki sosiaalihuoltolain muutokseen liittyvät tekstit pitää tulla STM:ltä. Pj totesi, että keskustelu STM:n ja SM:n välillä on tärkeää. Lisäksi STM:n tulisi saada nähdä kokonaisuus, jotta voisimme kirjoittaa omalta osaltamme nykytilan kuvauksen paremmin.

Palvelupolut

Sari Lampela esitteli palvelupolkuja. Valmistelu on ollut pitkä prosessi ja välillä ollut epäselvyyttä siitä, miten asiaa saadaan eteenpäin. Ukrainan tilanne ja siihen liittyvä kiire vaikuttanut lopussa. Palvelupolut ovat hyvin yksinkertaistettuja. Ihmiskaupan uhrin osalta palvelun tarve voi sisältää mitä tahansa, joten ei pystytty tekemään

tavallista palvelupolkukuvausta. Nämä nyt tehdyt palvelupolut ovat enemmän tällaisten palvelukokonaisuuksien kuvauksia, joissa on käytetty niitä esimerkkitaapauksia, joita oli toimitettu työryhmälle. Lisäksi on tuotu mukaan THL:n selvitystyössä esiin tulleita tilanteita. Lampela kuvasi ensin kotikuntalaisen palvelupolkua. Siihen liittyen on selvitetty esim. oikeusapuun liittyviä kysymyksiä. Auttamisjärjestelmä ja kunnat tekevät yhteistyötä, mutta tällä hetkellä tilanne ei ole selkeä, eikä sitä ole määritelty laissa. Nosti esiin ongelmat, jotka liittyvät kotikunnan vaihtumiseen, ja järjestötoimijoiden tärkeyden näissä tilanteissa. Esitteli kolme erilaista paperittomien palvelupolkua. Nosti esiin paperittomien osalta poliisin, oikeusavun ja RIKUn. Lisäksi näissä korostuu oleskelulupa-asioiden kohdalla Migrin rooli. Nosti esiin palvelujen siirtymisen statuksen mukaan, ja sen mahdollisen vaikutuksen uhrin. Turvapaikanhakijan kohdalla vertasi vastaanottokeskusta kotikuntaan. Näissäkin mukana eri viranomaisia ja RIKU. Nosti esiin tarjottavien VOK-palveluiden vaihtelun eri paikoissa. Tässä auttamisjärjestelmän rooli korostuu, koska heillä on mahdollisuus tarjota sellaisia palveluita, mihin VOK:ssa ei mahdollisuutta. Kertoi, miten toimitaan turvapaikkapäätöksen jälkeen. Kokonaisuudessaan nosti esiin maksuttoman oikeusavun merkityksen uhrille. Sote-palveluiden järjestämisvastuu on tässä kokonaisuudessa se epäselvin, joka vaihtelee statuksen mukaan. Poliisi ja Migri puolestaan hoitavat omia tehtäviään ja siitä ei ole epäselvyyttä.

Pia Marttila totesi, että esitetyt palvelupolut ovat luonteeltaan yleisiä ja kysyi, tuleeko palvelupolut ohjeistuksen muotoon ja tulisiko palvelupoluista vielä järjestää joku keskustelu. Minna Viuhko totesi ymmärtävänsä Marttilan pointin kuvioiden yleisyydestä, mutta pohti, pystytäänkö käytännön esimerkkien yksityiskohtia kuitenkin sisällyttämään tällaisiin yleisiin kaavioihin. Tätä keskustelua voidaan jatkaa.

Pj kertoi, että STM tulee varmasti pohtimaan ohjaukseen liittyviä asioita syksyllä ja tähän liittyen tullaan tekemään yhteistyötä työryhmän jäsenten kanssa.

6 Muut asiat

Kokoonnutaan seuraavan kerran elo-syyskuussa. Pj ehdotti, että seuraava kokous olisi syyskuun 1. tai 2 viikolla.

Pj pyysi työryhmää lähettämään kirjalliset kommentit Roope Jokiselle/SM sekä myös STM:lle viimeistään ensi viikolla.

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päättää kokouksen 15:30.

Jakelu Työryhmän jäsenet ja varajäsenet

Liitteet 1) Asialista

2) SM:n lainsäädäntömuutosehdotuksia koskevat diat